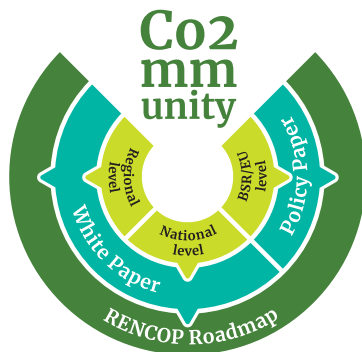

Policy Paper

Rekomendacje dla rozwoju energetyki obywatelskiej

Wspólnie na rzecz czystej energii

Rekomendacje dla wykorzystania potencjału energetyki obywatelskiej w regionie Morza Bałtyckiego

Energetyka obywatelska (EO, z ang. community energy) — współpraca członków społeczności lokalnych w zakresie tworzenia projektów dotyczących wytwarzania czystej energii może wzmacniać te społeczności i współtworzyć proces transformacji energetycznej.

Rozwój inicjatyw obywatelskich napotyka jednak wiele ograniczeń. Zestaw rekomendacji może przyczynić się do uwolnienia potencjału energetyki obywatelskiej w regionie Morza Bałtyckiego.

Bariery w realizacji projektów energetyki obywatelskiej

Rozwój energetyki obywatelskiej (EO) napotyka ograniczenia i bariery. Są to bariery polityczne, prawne, finansowe, a nawet kulturowe.

Pomimo silnej roli EO w dyrektywie UE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych w wielu krajach i regionach brakuje **wizji lub celów dla wzrostu udziału energetyki obywatelskiej**. Potencjału tego nie odzwierciedlają strategie energetyczne, często opracowywane z myślą o dużych przedsiębiorstwach o ugruntowanej pozycji na rynku.

Niestabilne polityki wpływają negatywnie na poziom zaufania społecznego i inwestorów oraz nie sprzyjają planowaniu długofalowemu. Szczególnie znaczenie mają nieprzewidywalne zmiany mechanizmów wsparcia.

W niektórych krajach **przepisy sprawiają, że konsumpcja własna** energii słonecznej nie jest ekonomicznie opłacalna. Na przykład, wykorzystanie energii jest ograniczone wyłącznie do zasilania wspólnych części bloków mieszkalnych, ale już nie samych mieszkań.

Kolejna bariera to konieczność sporządzania **obszernej, złożonej i kosztownej dokumentacji**. Dotyczy to na przykład pozwoleń na budowę turbin wiatrowych.

Koszty przyłączenia do sieci potrafią być wysokie, zwłaszcza w przypadku energii wiatrowej. Dodatkowe koszty systemowe mogą wynikać z konieczności zwiększenia przepustowości sieci w miejscach wymagających modernizacji.

W niektórych krajach atrakcyjność EO obniżają **niskie ceny energii**. W takich regionach i krajach jak północne Niemcy

i Szwecja, jednym z problemów jest nadwyżka wytworzonej energii oraz brak odpowiednich rozwiązań w zakresie sieci przesyłowych i magazynowania.

Często kwestią jest **brak wiedzy** na temat EO, możliwości oraz korzyści jakie oferuje i przykładów pomyślnego wdrożenia takich rozwiązań. Lokalne społeczności mogą także napotkać trudności w doborze efektywnych rozwiązań technologicznych, finansowych oraz tworzenia strategii w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł własnych.

Kolejnym wyzwaniem dla lokalnych grup jest dostępność środków finansowych. Społeczność lokalna może mieć trudności z pozyskaniem pożyczek na realizację projektu lub ponosić zbyt wysokie koszty operacyjne produktów bankowych, ze względu na brak znajomości specyfiki projektów energetyki obywatelskiej przez instytucje finansowe.

W niektórych krajach nie zapewnia się **atrakcyjnego wsparcia** dla projektów EO. Takie mechanizmy jak system aukcyjny dla odnawialnych źródeł energii tworzone są z myślą przede wszystkim o dużych projektach i instytucjach. Projekty realizowane w ramach EO przez lokalne społeczności, spółdzielnie mieszkaniowe lub spółdzielnie energetyczne mogą nie mieć dostępu do grantów inwestycyjnych.

Istnieją też **bariery społeczno-kulturowe**, zwłaszcza we wschodniej części regionu Morza Bałtyckiego. Wynikają one z doświadczeń związanych z socjalistyczną przeszłością państw i braku zaufania do władz.

Rekomendacje dla tworzenia polityk

Ograniczenia w rozwoju projektów energetyki obywatelskiej można eliminować podejmując zdecydowane działania o charakterze politycznym na wszystkich poziomach. W dalszej części przedstawione zostały kluczowe elementy i kierunki działań, których kombinacje mogą stworzyć ramy skutecznej polityki dopasowanej do warunków każdego kraju i każdej społeczności.

1. Ustanowienie celów i planów

Przyjęcie ambitnych planów, takich jak np. wytworzenie

energii elektrycznej z projektów EO o mocy 500 MW do 2020 r. w Szkocji, może zwrócić uwagę decydentów politycznych, inwestorów i opinii publicznej. Ustanowionym celem powinny towarzyszyć mapy drogowe dotyczące sposobów na ich osiągnięcie.

2. Stworzenie stabilnych ram polityki

Polityka energetyczna i inne właściwe polityki (np. dotyczące opłat) powinny być stabilne, aby zapewnić inwestorom długoterminową perspektywę. Wprowadzanie koniecznych zmian powinno być rozłożone w czasie.

3. Eliminacja barier formalno-prawnych

Należy dążyć do usunięcia barier prawnych i opłat za korzystanie z sieci energetycznej w przypadku samodzielnego zużycia energii słonecznej w budynku mieszkalnym. Możliwe jest również uproszczenie procedur uzyskiwania poszczególnych pozwoleń i przyłączenia do sieci. Dotyczy to również skrócenia czasu trwania procedur administracyjnych i wprowadzenie „zasady jednego okienka”, w którym można dopełnić formalności związanych z realizacją projektu EO.

4. Zaangażowanie społeczności lokalnych

Aby zwiększyć poziom akceptacji ze strony społeczności lokalnych, korzystnym może okazać się przekazywanie im udziałów w projektach energetycznych. Za modelowy przykład może posłużyć duńska ustawa o energii odnawialnej, nakazująca zaofiarowanie co najmniej 20% udziałów danej społeczności lokalnej.

5. Zagwarantowanie dostępu do programów finansowania

Mogą zostać ustanowione specjalne programy zapewniające finansowanie na wczesnych etapach projektowych, np. finansujące studia wykonalności i specjalistyczne usługi techniczne. Na potrzeby realizacji projektów EO należy zadbać o zapewnienie dostępu do preferencyjnego finansowania, np. gwarancji kredytowych, pożyczek i nisko oprocentowanych kredytów. Jedną z takich możliwości jest utworzenie funduszu gwarantowanego przez państwo, w ramach którego wpływy byłyby przekierowane na finansowanie nowych projektów EO.

6. Zapewnienie kierunkowego wsparcia energetyki rozproszonej

W przypadku projektów EO korzystnym może okazać się program wsparcia dla energii produkowanej ze źródeł

rozproszonych, np. system taryf gwarantowanych lub zielonych certyfikatów dla małych projektów. Modelowym przykładem jest holenderski system prawny, w ramach którego na energię produkowaną i wykorzystywaną lokalnie udzielana jest ulga podatkowa. Ważnym czynnikiem przy uwzględnianiu kosztów i korzyści projektów EO powinny być wyższe korzyści dla społeczeństwa.

7. Stopniowe wycofanie polityk opartych o paliwa kopalne

Energia elektryczna generowana z paliw kopalnych oraz inwestycje państwowych przedsiębiorstw energetycznych są uprzywilejowane względem energii wytwarzanej w instalacjach EO, co czyni EO niekonkurencyjną. Polityki oparte o paliwa kopalne i zasady zapewniające monopol przedsiębiorstw energetycznych powinny być stopniowo wycofywane. Koszty emisji spalania paliw kopalnych powinny uwzględniać szkody w środowisku i zdrowiu ludzkim.

8. Zapewnienie energetyce obywatelskiej odpowiednich platform współpracy i wsparcia

Dla przyspieszenia rozwoju projektów EO niezbędne są działania podejmowane w celu zapewnienia odbioru wytworzonej energii z instalacji. Państwowe przedsiębiorstwa energetyczne mogą uczestniczyć w realizacji projektów EO i zapewnić w ten sposób platformę sprzedaży wytworzonej energii.

9. Podnoszenie świadomości i zapewnianie programu szkoleń

Konieczne jest zapewnianie informacji na temat korzyści i potencjału wynikających z projektów EO dla lokalnych społeczności i opinii publicznej. Z funduszy publicznych można utrzymywać sieć regionalnych doradców w zakresie energetyki, co może być pomocne w organizacji technicznych szkoleń i pozyskaniu finansowania projektów EO.

10. Budowanie bazy wiedzy

Aby lepiej zrozumieć bieżącą sytuację i przyspieszyć rozwój EO, władze powinny finansować badania nad jej rozwojem oraz promować dialog między naukowcami a legislatorami. Statystyki energetyczne powinny uwzględniać udział energii wytwarzanej w instalacjach EO.

O energetyce obywatelskiej

Czym jest energetyka obywatelska?

Energetyka obywatelska jest pojęciem odnoszącym się do projektów energetycznych, w których aktywną rolę odgrywają lokalne społeczności. EO obejmuje wytwarzanie, dystrybucję i magazynowanie energii elektrycznej, ciepła i paliw z lokalnych źródeł odnawialnych.

Rolą mieszkańców może być inicjowanie, udział, prowadzenie i sprawowanie nadzoru projektów w ramach różnych modeli działania, w tym w formie spółdzielni oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

Korzyści wynikające z energetyki obywatelskiej

Taki sposób wytwarzania energii ma trzy główne zalety:

1. Zapewnia lokalnej społeczności szanse rozwoju gospodarczego, w tym inwestycje, miejsca pracy i wpływy podatkowe.
2. Projekty silnie zakorzenione w lokalnej społeczności z większym prawdopodobieństwem mogą zyskać jej akceptację, co ogranicza opór uniemożliwiający realizację projektów energetycznych.
3. EO może wzmocnić więzi społeczne, lokalną tożsamość i autonomię, co jest szczególnie ważne w społecznościach, które mogą mieć poczucie marginalizowania.

Przejsie na neutralny dla klimatu system pozyskiwania energii wymaga znaczących inwestycji w energię odnawialną. EO może pomóc w jej transformacji poprzez zapewnienie wsparcia lokalnych społeczności.

Energetyka obywatelska w regionie Morza Bałtyckiego

Status energetyki obywatelskiej różni się znacząco w poszczególnych krajach regionu Morza Bałtyckiego. Z obecnej perspektywy za liderów w tej dziedzinie uważa się Niemcy i Danię, natomiast w krajach bałtyckich i Polsce sytuacja wiąże się z większymi wyzwaniami.

Niewykorzystany potencjał jest bardzo wysoki. Co drugie gospodarstwo domowe w UE, czyli ok. 113 mln, jest w stanie produkować własną energię. Kraje regionu Morza Bałtyckiego mogą wykorzystać ten potencjał podejmując zdecydowane działania.

Więcej informacji
Strona internetowa projektu Co2mmunity
co2mmunity.eu